

BILAGA 2

Lagstiftning, vattenförvaltning och åtgärdskrav

Miljöbalken

Miljöbalken (1998:808) som trädde i kraft den 1 januari 1999, bildar en övergripande lagstiftning som rör all miljöpåverkan. Den utgör en samordnad, breddad och skärpt miljölagstiftning för en hållbar utveckling. Bestämmelserna syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. I flera olika kapitel i Miljöbalken finns närmare bestämmelser om olika typer av verksamheter som kan påverka vatten samt vilka regler som gäller för sådana verksamheter.

7 kap Strandskydd

Strandskyddet syftar till att trygga allmänhetens tillgång till platser för bad och friluftsliv samt att bevara goda livsvillkor för växt- och djurlivet. Bestämmelser om strandskydd finns i Miljöbalkens 7 kapitel. Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd, d.v.s. både 100 m upp på land och 100 m ut i vattnet. Detta område kan utvidgas till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att tillgodose något av strandskyddets syften. Dispens från strandskyddsbestämmelserna kan också ges från bestämmelserna om det finns särskilda skäl. Strandskyddsdispens prövas av Botkyrka kommuns Samhällsbyggnadsnämnd.

Aspen. Foto: Sara Lee

7 kap Vattenskyddsområde

Reglerna om vattenskyddsområden återfinns även de i miljöbalkens 7 kapitel. Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som vattenskyddsområde för skydd av en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt. För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området (t.ex. uttag av dricksvatten).

7 kap Biotopskydd

Småvatten och våtmarker med en areal av högst en hektar i jordbruksmark som ständigt eller under en stor del av året håller ytvatten eller en fuktig markyta är skyddade enligt 7 kap Miljöbalken i form av s.k. biotopskydd. Inom sådana områden får man inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön. Bestämmelser om biotopskydd finns förutom i 7 kapitlet miljöbalken även i 5-8 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Skogsvårdsstyrelsen beslutar om biotopskydd på mark som omfattas av skogsvårdslagen och för biotopskydd på övrig mark är länsstyrelsen den ansvariga myndigheten.

9 kap Miljöfarlig verksamhet

I Miljöbalkens 9 kap definieras miljöfarlig verksamhet som:

- Utsläpp av avloppsvatten, fasta ämnen eller gas från mark, byggnader eller anläggningar i mark, vattenområden eller grundvatten.
- Användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön genom annat utsläpp än som avses i 1 eller genom förorening av mark, luft, vattenområden eller grundvatten.
- Användning av mark, byggnader eller anläggningar på ett sätt som kan medföra olägenhet för omgivningen genom buller, skakningar, ljus, joniserande eller icke-joniserande strålning eller annat liknande.

Med stöd av bestämmelserna i miljöbalken har regeringen vidare beslutat att det är förbjudet att utan tillstånd eller anmälan:

- anlägga eller driva vissa slag av fabriker, andra inrättningar eller annan miljöfarlig verksamhet.
- släppa ut avloppsvatten i mark, vattenområde eller grundvatten.
- släppa ut eller lägga upp fast avfall eller andra fasta ämnen, om detta kan leda till att mark, vattenområde eller grundvatten kan förorenas.
- bedriva sådan miljöfarlig verksamhet som avses i någon av ovan nämnda punkter om den ändras med avseende på tillverkningsprocess, reningsförfarande eller på något annat sätt.

De miljöfarliga verksamheter som måste söka tillstånd hos länsstyrelsen eller Mark- och miljödomstolen finns listade i Miljöprövningsförordningen (2013:251), och även de verksamheter som ska anmälas till den kommunala nämnden med tillsyn över Miljöbalkens lagstiftning. I Botkyrka kommun är det miljö- och hälsoskyddsnämnden som bedriver den tillsynen, även av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet.

Med avloppsvatten avses enligt Miljöbalken:

- Spillvatten eller annan flytande orenlighet.
- Vatten som använts för kylning.
- Vatten som avleds för sådan avvattning av mark inom detaljplan som inte görs för en viss eller vissa fastigheters räkning.
- Vatten som avleds för avvattning av en begravningsplats.

Vidare anges att avloppsvatten skall avledas och renas eller tas om hand på något annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar utföras.

11 kap Vattenverksamhet

I miljöbalkens 11 kapitel regleras mycket som har med vatten och vattenverksamhet att göra. Även definitionen av vad som är vattenverksamhet återfinns här. En vattenverksamhet får bedrivas endast om dess fördelar från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna av den. För vattenverksamhet krävs det i allmänhet tillstånd eller anmälan enligt miljöbalken. Vilka verksamheter som omfattas av detta regleras i Förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. Tillståndsprövning sker i Mark- och miljödomstolen. En del vattenverksamheter kräver i stället en anmälan till länsstyrelsen. Tillstånd behövs inte, om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. En grundregel i prövningen av en vattenverksamhet är att vattenverksamhet skall utföras så att den inte försvårar annan verksamhet som i framtiden kan antas beröra samma vattentillgång.

Lagen om allmänna vattentjänster

I lagen om allmänna vattentjänster (LAV SFS 2006:412) regleras kommunernas skyldighet att se till att det finns gemensamma vatten- och avloppslösningar om det behövs av miljö- och/eller hälsoskäl. Det är LAV som styr VA-huvudmannens och abonnentens ansvar för dagvattenhantering.

Utöver det så har Botkyrka kommun tagit fram egna bestämmelser för hur dagvatten ska hanteras. Dessa kallas för Allmänna bestämmelser för vatten och avlopp, ABVA.

Även miljöbalken, jordabalken, fastighetsbildningslagen, plan- och bygglagen, anläggningslagen och väglagen har bestämmelser som rör dagvatten.

Badvattenförordningen

EU:s badvattendirektiv (2006/7/EG) började gälla de svenska EU-baden under 2008. Till följd av detta direktiv beslutade Regeringen i april 2008 om en ny badvattenförordning (2008:218). Denna förordning innebär att kommunerna ska förbättra informationen om vattenkvaliteten vid badplatserna runt om i landet. Badvattnen skall kvalificeras enligt: ”dålig”, ”tillfredsställande”, ”bra” eller ”utmärkt”. Åtgärder måste vidtas om vattenkvaliteten är dålig. Samtidigt anpassas provtagningen till den svenska badsäsongen. I Stockholms län är den officiella badsäsongen den 21 juni–15 augusti.

Plan- och bygglagen

Plan och bygglagen (PBL SFS 2010:900) anger att vid lokalisering av bebyggelse ska hänsyn tas till hur vattenförsörjning och avlopp kan ordnas samt att miljökvalitetsnormer i miljöbalken ska beaktas. Kommunerna har huvudansvaret för mark- och vattenanvändningen enligt plan- och bygglagen (PBL).

Miljöbalkens regler om miljökvalitetsnormer i femte kapitlet är kopplade till PBL:s regler om översikts- och detaljplanering. Det innebär att miljökvalitetsnormer även ska iakttas vid planering och planläggning. Miljökvalitetsnormer för vatten måste beaktas i de flesta planeringssammanhang eftersom allt vatten till slut når en vattenförekomst som omfattas av vattendirektivet. Kommunen behöver som regel alltid göra en påverkansbedömning av vilka vattenförekomster som berörs av ett detaljplaneförslag.

I PBL finns det flera skrivningar som syftar till att säkerställa att miljökvalitetsnormerna inte överträds. I kapitel 2 finns bestämmelser om att allmänna intressen ska beaktas vid planläggning, i andra paragrafen står t ex att företräde ska ges åt sådan användning av mark- och vattenområden som från allmän synpunkt medför en god hushållning. I översiktplanen ska särskilt framgå hur kommunen avser att iaktta gällande miljökvalitetsnormer (3 kap. 5 § PBL). I detaljplanen kan juridiskt bindande planbestämmelser medverka till att miljökvalitetsnormerna för vatten följs, t ex. bestämmelse om fördröjningsmagasin för dagvatten (4 kap. 12 § PBL). Denna bestämmelse får bara användas för att motverka översvämning, inte för att undvika vattenförorening. Om Länsstyrelsen bedömer att en miljökvalitetsnorm inte beaktas eller uppfylls i planerings- eller planläggningsarbetet har Länsstyrelsen rätt att överpröva kommunens beslut gällande detaljplanen (12 kap.).

Livsmedelslagstiftning

Livsmedelslagen

Reglerar hanteringen av livsmedel (dricksvatten är juridiskt sett ett livsmedel i Sverige och Norge, i motsats till resten av Europa).

Livsmedelsförordningen

Denna förordning innehåller kompletterande bestämmelser till livsmedelslagen (2006:804). De uttryck och benämningar som används i förordningen har samma betydelse som i lagen.

Statens livsmedelsverks föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30)

Reglerar de kommunala vattenverkens ansvar kring hanteringen av och kvalitetskrav på dricksvatten.

Föreskrifterna gäller anläggningar för dricksvattenförsörjning

- som i genomsnitt tillhandahåller 10 m³ dricksvatten eller mer per dygn, eller
- som försörjer 50 personer eller fler med dricksvatten.

Dricksvatten som tillhandahålls eller används som en del av en kommersiell eller offentlig verksamhet omfattas alltid av dessa föreskrifter, oavsett verksamhetens storlek. (LIVSFS 2013:4)

Havsmiljöförordningen

EU beslutade år 2008 om sitt marina direktiv ”the Marine Strategy Framework Directive”, som infördes i svensk lagstiftning med havsmiljöförordningen 2010. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för det praktiska genomförandet av havsförvaltningen i Sverige. Direktivets mål är att EU:s marina ekosystem skall inneha en god miljöstatus senast år 2020. Medlemsländerna skall gemensamt definiera vad en god miljöstatus innebär och sedan ta fram åtgärder för att nå målet inom tidsramen. Direktivet innehåller elva tema-områden som skall fungera som ramverk för bedömning av god miljöstatus för de marina ekosystemen. Det berörda området inkluderar, förutom alla marina vatten i EU, även den ekonomiska zonen.

Inventerare i Bysjön. Foto: Sten Modén

EU:s ramdirektiv för vatten

För att samordna lagstiftningen kring vattenresurser togs ramdirektivet för vatten fram år 2000 (Europaparlamentets och Europarådets direktiv 2000/60/EG). Målet var att alla vatten i Europa skulle ha en god ekologisk och kemisk status år 2015. Direktivet sätter en ram för hur miljökvaliteten i sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten ska upprätthållas eller förbättras. Vattenvårdsarbetet ska bedrivas för avrinningsområden och ses över i 6-årscykler. Förutom att motverka en ökad föroreningsbelastning syftar direktivet till att skydda befintliga akvatiska ekosystem, främja ett hållbart vattenuttag och förebygga negativa effekter av översvämningar och torka.

De nuvarande reglerna för vattenförvaltning i Sverige infördes 2004 i anslutning till implementeringen av ramdirektivet för vatten. Lagtexter som berör vattenförvaltning finns framför allt i vattenkvalitetsförordningen (SFS 2004:660), men också i miljöbalken, plan och bygglagen och länsstyrelseförordningen (SFS 2004:663). I vissa fall hänvisas direkt till ramdirektivet för vatten. Föreskrifter och vägledningar om vattenförvaltning finns utgivna av Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Havs- och vattenmyndigheten (HAV). Drivande i vattenvårdsarbetet är vattenmyndigheterna i de 5 vattendistrikt som bildades i Sverige år 2004.

I Sverige kallar vi arbetet som baseras på EU:s vattendirektiv för **vattenförvaltning**. Vattenförvaltningsarbetet bedrivs avrinningsområdesvis och är indelat i sexåriga vattenförvaltningscykler där den tredje förvaltningscykeln inleddes 2016. Arbetet i vattenförvaltningscykeln inleds med att vattenmyndigheterna kartlägger status och gör en analys av åtgärdsbehov. Därefter anges miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram utformas. Vattenförvaltningen blir konkret när myndigheterna genomför åtgärdsprogrammen och ställer krav via föreskrifter, villkor i tillstånd eller i samband med tillsyn och planläggning. Under vattenförvaltningscykeln övervakas miljötillståndet för att följa upp miljökvalitetsnormer och effekter av beslutade åtgärder. Resultatet av vattenförvaltningscykeln rapporteras tillbaka till EU.

Vattenmyndigheten har bestämt nedre storleksgränser för när vatten klassas som vattenförekomster och därmed får fastställda miljökvalitetsnormer.

- **Sjöar** – har en yta över 1 km²
- **Vattendrag** – har ett avrinningsområde över 10 km²
- **Grundvatten** – har ett magasin med uttag över 10 m³/dygn eller uttag av dricksvatten för fler än 50 personer.
- **Kustvatten** – ligger inom en sjömil (1852 m) från kustens och skärgårdens yttersta skär.

Mindre sjöar och vattendrag räknas som övriga vatten, och får därmed inga fastställda miljökvalitetsnormer, men omfattas ändå av vattendirektivet och vattenförvaltningen.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt styrmedel som infördes i och med tillkomsten av miljöbalken 1999. Miljökvalitetsnormer infördes för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik och jordbruk. Utgångspunkten för fastställande av en miljökvalitetsnorm är kunskap om vad människan och naturen tål utan hänsyn till ekonomiska eller tekniska förhållanden. Normen ska därför avspegla den lägsta godtagbara miljökvaliteten eller det önskade miljötillståndet, men tar vanligtvis inte sikte på hur mänsklig verksamhet ska utformas.

En miljökvalitetsnorm ska omfatta ett visst geografiskt område, vilket kan vara en kommun, hela landet, en vattenförekomst eller som i havsförvaltningens fall ett helt havsområde.

Miljökvalitetsnormer ska grunda sig på vetenskapliga kriterier. Bestämmelserna finns i miljöbalkens femte kapitel där det framgår att regeringen får meddela miljökvalitetsnormer i form av föreskrifter om kvaliteteten på mark, luft, vatten eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön. Normerna ska ange föroreningshalter eller störningsnivåer som är godtagbara för människor och miljön eller som inte får över- eller underskridas efter en viss tidpunkt eller under en viss tidsperiod. De kan också anges i form av förekomst av indikatorarter som ett mått på tillståndet i miljön, eller andra mått utsedda av EU. Än så länge finns MKN framtagna för buller, luft och vattenkvalitet. I ramdirektivet för vatten används termen **miljömål** för det som i Sverige heter **miljökvalitetsnormer** för vatten. Den svenska termen har valts för att målen (miljökvalitetsnormerna) inte ska blandas ihop med Sveriges 16 nationella miljökvalitetsmål. Miljökvalitetsmålen är inte juridiskt bindande utan används just som mål att eftersträva, medan MKN har en styrande funktion. Kommuner ska exempelvis se till att MKN inte överskrids vid framtagande av planer eller tillstånd till verksamheter. MKN är därmed mer specifika än miljökvalitetsmålen och används också i vissa fall som indikatorer på att miljökvalitetsmål uppfylls.

MKN för vatten fastställs av Sveriges fem vattenmyndigheter och anger en tidpunkt då en vattenförekomst ska ha uppnått en viss status. Om MKN inte uppnås eller riskerar att inte uppnås till utsatt tidpunkt (**22 december 2015**), ska ansvarig myndighet upprätta ett åtgärdsprogram som kan ligga till grund för tillsynsmyndighetens arbete (Regeringen har i augusti 2016 fortfarande inte fattat beslut om åtgärdsförslaget). För vissa vatten har ett senare datum (2021 eller 2027) satts upp för när MKN ska vara uppfyllt om det inte anses tekniskt möjligt eller ekonomiskt rimligt att följa normen. Åtgärder bör dock sättas in så fort det är fastställt att vattenförekomsten riskerar att inte uppnå god status.

MKN finns dels som gränsvärdesnormer och som övriga normer. Gränsvärdesnormer är t.ex. MKN för ekologisk och kemisk status i ytvatten. Kemisk status baseras på dotterdirektivet om prioriterade ämnen (2008/105/EG) och förordningen om fisk- och musselvatten (SFS 2001:554). Som övriga normer kategoriseras MKN för ekologisk potential för ytvatten samt kemisk och kvantitativ status för grundvatten. För gränsvärdes-

normer kan hårdare krav ställas jämfört med övriga normer som ska följa kraven i de allmänna hänsynsreglerna så långt det är rimligt.

I Vattenmyndighetens databas, VISS, finns statusklassificering av vattenförekomsterna i Sverige.

Statusklassificering

I alla vattenförekomster görs en statusklassificering av vattnet. I ytvatten bedöms ekologisk och kemisk status (HVMFS 2013:19), och i grundvatten bedöms kemisk och kvantitativ status (SGUFS 2013:2).

Ekologisk status

I ytvatten, det vill säga sjöar, vattendrag och kustvatten, bedöms ekologisk status. Det är en samlad bedömning som baseras på biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorer där biologiska variabler ges störst tyngd. De biologiska kvalitetsfaktorer som undersöks i sjöar är vanligtvis växtplankton, vattenväxter, bottenfauna och fisk. I vattendrag undersöks bottenfauna, fisk och kiselalger. Bland de fysikalisk-kemiska kvalitetsfaktorerna ingår vanligtvis näringsämnen, siktdjup, syrgas och försurning. I bedömningen av ekologisk status kan vissa särskilda förorenande ämnen (SFÄ) ingå, vilka inte är desamma som för klassning av kemisk status, utan gränsvärden för ytterligare ämnen som släpps ut i betydande mängd i vattnet som varje EU-land kan ta fram.

Ekologisk status klassificeras som **hög**, **god**, **måttlig**, **otillfredsställande** eller **dålig**.

(Närmare detaljer om ämnesval, klassgränser, och statusklassificering finns beskrivet i HaVs skrivelse om ”Rekommendationer angående klassgränser för Särskilda förorenande ämnen och expertbedömning vid kemisk statusklassificering. Naturvårdsverkets Handbok 2007:4, för sötvatten i bilaga A, kap 16 och för kustvatten och vatten i övergångszon i bilaga B, kap 8.)

Kemisk status

I ytvatten och grundvatten bedöms den kemiska statusen. Den fokuserar på gränsvärden för 33 prioriterade farliga ämnen, och 8 övriga förorenande ämnen. Listan med ingående ämnen är baserad på EU-direktivet om prioriterade ämnen. Exempel på ämnen är bly, kvicksilver, kadmium, TBT och DDT. (Bilaga X till direktiv 2000/60/EG, senast uppdaterad enligt direktiv 2013/39/EU)

Kemisk status klassificeras som **god** eller **uppnår ej god status**.

Kvantitativ status

För grundvatten bedöms kvantitativ status, som anger om det råder balans mellan vattenuttag och grundvattenbildning. För att en vattenförekomst ska uppnå god kvantitativ status får inte uttaget vara större än nybildningen, eller så stort att flödesriktningen ändras så att saltvatten eller andra föroreningar kan tränga in.

Kvantitativ status klassificeras som **god** eller **otillfredsställande**.

Ansvarsfördelning

Ytterst är det Sveriges riksdag och regering som har ansvaret för att vattendirektivet följs. De 21 länsstyrelserna i Sverige har fått det gemensamma ansvaret för att förvalta kvaliteten på vattenmiljön i hela landet. Men utifrån tanken att det är vattnets avrinningsområden som styr områdesindelningen, har Sverige delats in i fem vattendistrikt. En länsstyrelse i varje distrikt är utsedd till vattenmyndighet och ansvarar för beslut och samordning. För det distrikt som Botkyrka tillhör, Norra Östersjöns vattendistrikt, är det Länsstyrelsen i Västmanland som ansvarar för att kvaliteten i distriktets vattenförekomster upprätthålls.

Vattenmyndigheternas roll är framförallt samordnande inom det egna vattendistriktet. Ett nationellt samarbete mellan vattenmyndigheternas kanslier och med Havs- och vattenmyndigheten ska se till så att samtliga intressenter arbetar mot samma mål.

Varje vattenmyndighet har en vattendelegation som består av sakkunniga representanter utsedda av regeringen. Delegationen beslutar om större frågor för hela vattendistriktet, till exempel miljö kvalitetsnormer, åtgärdsprogram och förvaltningsplan. Varje vattenmyndighet har också ett kansli som samordnar arbetet i och mellan vattendistriktet.

På regional nivå har länsstyrelserna ett stort ansvar och brett uppdrag inom vatten- och miljöområdet. Länsstyrelsernas uppgift är bland annat att övervaka tillståndet i länets vatten och att utöva tillsyn över verksamheter med koppling till vatten. På varje länsstyrelse finns ett beredningssekretariat med uppgift att hjälpa vattenmyndigheten att genomföra vattenförvaltningsförfordningen. Arbetet ska ske i dialog med kommuner och lokala vattenintressenter via till exempel vattenråd.

Myndigheter på nationell nivå, som Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU), tar fram föreskrifter och ger vägledning, och Havs och vattenmyndigheten (HaV) är sedan 2011 nationell samordnare för frågor som rör hav och inlandsvatten. Fler myndigheter som har ansvar för frågor som påverkar vattenförvaltningen är Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Boverket och SMHI.

Forskningsinstitut, högskolor och universitet bidrar med värdefull kunskap. Frivilliga sammanslutningar som vattenvårdsförbund och vattenråd deltar i arbetet med vattenförvaltningen och bidrar med kunskap om lokala förhållanden. Företag med verksamhet som påverkar vattnet, till exempel industrier, lantbruk och skogsbruk, tar sin del av ansvaret. Dels genom att följa lagar och regler, dels genom frivilliga insatser och investeringar för att minska företagets miljöpåverkan.

På lokal nivå vilar ett stort ansvar på kommunerna. De ansvarar för dricksvattenförsörjning, rening av avloppsvatten och miljötillsyn. Kommunerna beslutar också om mark- och vattenanvändning och bebyggelseplanering; frågor med tydliga kopplingar till vattenkvalitet och hållbar vattenanvändning.

Åtgärdskrav enligt Vattenmyndigheten för Norra Östersjön

Vattenmyndigheten och Länsstyrelsen har statusklassificerat alla vattenförekomster i Botkyrka kommun vad gäller ekologisk, kemisk och kvantitativ status (grundvatten). Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har tagit fram ett åtgärdsprogram för år 2016-2021, med syfte att se till att miljö kvalitetsnormerna uppfylls senast december 2021. I åtgärdsprogrammet ställs krav på myndigheter och kommuner att genomföra åtgärder för de vattenförekomster som inte uppnår, eller riskerar att inte uppnå, god status inom utsatt tid. Underlaget för statusklassningarna är i vissa fall begränsat, men utökas kontinuerligt genom resultat från miljöövervakning. Mindre sjöar och vattendrag ingår inte i klassificeringarna men omfattas ändå av vattendirektivet, och kan ha betydelse för större vattenförekomster som är klassificerade inom samma vattensystem. För att kunna utföra åtgärder på kommunal nivå kan miljöövervakningen behöva kompletteras för att få in data.

I åtgärdsprogram för Norra Östersjöns vattendistrikt för åren 2016-2021 listar Vattenmyndigheten de åtgärder kommunerna behöver utföra, enligt nedan.

1. Kommunerna ska bedriva tillsyn enligt miljöbalken inom sina verksamhetsområden, avseende verksamheter som påverkar vattenförekomster, i sådan omfattning att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas. Åtgärden ska medföra att det för sådana verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande.
2. Kommunerna ska bedriva tillsyn så att
 - a) utsläppen av kväve och fosfor från jordbruk och hästhållning minskas samt att
 - b) tillförseln av växtskyddsmedel minskar, till vattenförekomster där det finns en risk för att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan. Åtgärden ska medföra att det för berörda verksamheter ställs krav på åtgärder som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.
3. Kommuner ska prioritera och genomföra sin tillsyn så att de ställer de krav som behövs för att utsläppen av näringsämnen och prioriterade och särskilda förorenande ämnen från
 - a) avloppsledningsnät och
 - b) avloppsreningsverk

minskar till vattenförekomster där det finns en risk för att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av sådan påverkan.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

4. Kommunerna ska säkerställa minskade utsläpp från enskilda avlopp, genom:
- att ställa krav på begränsade utsläpp av fosfor och kväve där det behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas,
 - att prioritera tillsynen av enskilda avlopp för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

5. Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt

- anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn
- göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande före skrifter så att tillräckligt skydd uppnås,
- bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden,
- uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner,
- säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

6. Kommunerna ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

7. Kommunerna ska upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

8. Kommunerna ska utveckla planer för hur dagvatten ska hanteras inom kommunen med avseende på kvantitet och kvalitet. Dagvattenplanerna ska bidra till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Åtgärdskrav enligt Havsmiljöförordningen

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram ett åtgärdsprogram för havsmiljön (ÅPH) för Nordsjön och Östersjön. ÅPH har tagits fram enligt havsmiljöförordningen (2010:1341), som är det svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv (2008/56/EG). Åtgärdsprogrammet för havsmiljön anger vilka åtgärder som behövs för att miljökvalitetsnormerna för havet ska kunna följas för att god havsmiljö ska uppnås på sikt. Det kompletterar pågående arbete och vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

ÅPH följer bestämmelserna i 5 kap. miljöbalken och riktas till myndigheter och kommuner. För varje åtgärd finns en ansvarig myndighet som behöver genomföra åtgärden och ofta medverkar flera myndigheter. De flesta åtgärder är av styrmedelstyp som till exempel vägledning, utredningar, information och bidrag. Dessa leder direkt eller indirekt till att de fysiska åtgärderna genomförs.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram 32 olika åtgärder inom områdena

- främmande arter
- fiskar och skaldjur som påverkas av fiske
- övergödning
- bestående förändringar av hydrografiska villkor
- farliga ämnen
- marint avfall
- biologisk mångfald
- marina skyddade områden
- restaurering

Kommunerna pekas ut som ansvariga för en åtgärd (ÅPH 23) och det gäller marint skräp. Åtgärden lyder: att vid revidering av de kommunala avfallsplanerna identifiera och belysa hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp. Inklusive mikroplaster.

Gölan. Foto: Sara Lee